

подавати інформацію у вигляді готових образів, що зміщує акцент із простого сприйняття інформації на її глибоке осмислення, встановлення причинно-наслідкових і асоціативних зв'язків, створення власних версій прочитання творів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Онофрійчук Л. О. Скрайбінг як сучасна форма візуалізації навчального матеріалу в закладі вищої освіти. Народна освіта. 2020. № 1. С. 61–66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NarOsv_2020_1_11 (дата звернення: 16.04.2025).

Оксана Косінова

*ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
магістрантка історико-філологічного факультету*

Науковий керівник:

к. пед. н., доц. Ліліана Прокопенко

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОГО ТЕКСТУ

У сучасному динамічному світі, переповненому надлишком інформації, реклами, розважальних онлайн-платформ, інтеграцією штучного інтелекту у різні сфери суспільного життя, шкільна освіта потребує прогресивних педагогічних підходів. За таких обставин вагомої значущості набуває науково-популярна література, яка може слугувати ефективним інструментарієм як для педагогів у пошуку нових методик, так і для батьків у розумінні сучасних освітніх реалій та підтримці своїх дітей.

Науково-популярний текст спрямований на активізацію пізнавальної діяльності шляхом стимулювання когнітивних процесів реципієнта. Однак науково-популярна література неодмінно має зацікавлювати та захоплювати

читача. Завдяки цьому, навчальний матеріал постає перед учнями не як тягар обов'язку, а як джерело цінних відкриттів.

Ми відзначаємо активне зростання кількості науково-популярних творів з мовознавства та літературознавства, що виходять як умовно окремо, так і в складі інтегрованих курсів. Разом з тим, українські видавництва активно поширюють термін «нон-фікшн», який стає дедалі популярнішим і зрозумілішим для широкого загалу при позначенні подібної літератури.

Як зазначає Колінько О.П., література нон-фікшн має досить рухомі межі та своєрідну специфіку у стильовому оформленні [1, с. 76]. Ми погоджуємося, оскільки зазначені особливості зумовлені функціональним призначенням літератури нон-фікшн.

З огляду на окреслену проблематику особливої уваги заслуговує науково-популярне видання А. Левкової «Спільна мова. Як народжуються і живуть слова», орієнтоване на середній та старший шкільний вік [2]. Авторка майстерно реалізує ключовий принцип наукової популяризації – доступність викладу.

Проаналізуємо лінгвостилістичні особливості наступного уривку: *«Ви, мабуть, не раз чули – принаймні від своїх учительок української мови – словосполучення літературна мова»* [2, с. 22]. Використання займенника «Ви» та наступної вставної конструкції встановлює безпосередній контакт з аудиторією та актуалізація набуті раніше знання. Можна припустити, що вживання модальних часток «мабуть», «принаймні» є стилістичним прийомом, за допомогою якого авторка подає інформацію не в імперативній формі, а як імовірне знання, та таким чином формує довірливі взаємини з читачем, полегшує сприйняття складного матеріалу.

Звернемося до іншого уривку: *«У другій половині XIX століття письменник Михайло Старицький вигадував чимало нових слів. Саме йому приписують впровадження слова мрія – він утворив його вір **мріти** – **виднітися вдалині**. Це слово почали вживати інші автори, воно поширилося – й тепер годі уявити нашу мову без мрії <...> Трапляється, якісь слова, вигадані авторами, не приживаються – інші їх не беруть у свою мову. Той самий Михайло Старицький*

використав у творах слова **тружень**, **заласся** та **звіроцтво**, та до загального вжитку вони не ввійшли <...> *Передбачити, яке слово ввійде в літературну мову, а яке ні – доволі складно. Як казав Вінні-Пух, «із такими бджолами ніколи не вгадаєш» – зі словами й формами подібно»* [2, с. 29]. Авторка поєднує інформативний виклад з елементами розповіді. Таким чином читачі поінформовані щодо неологізмів Михайла Старицького через формат коротких наративних фрагментів: *«Михайло Старицький вигадував чимало нових слів», «він утворив його від мріти – виднітися вдалині»*, що зі свого боку оптимізує процеси запам'ятовування інформації реципієнтом та підвищує рівень його зацікавленості в досліджуваному лінгвістичному явищі. Введення синтаксичних конструкцій, що містять елементи розмовності, наприклад, *«й тепер годі уявити нашу мову без мрії»*, є стилістичним прийомом, спрямованим на встановлення емоційного контакту з читачем та підвищення його залученості до опанування лінгвістичних явищ. Твердження про жваву лексикотворчість М. Старицького, А. Левкова ілюструє конкретним прикладом слова *«мрія»* та його етимології. Наведення невдалих неологізмів *«тружень»*, *«заласся»*, *«звіроцтво»* зміцнює думку про непередбачуваність процесу входження у вжиток нових слів у мові. Порівняння зазначеного процесу із поведінкою бджіл у цитаті Вінні-Пуха: *«із такими бджолами ніколи не вгадаєш» – зі словами й формами подібно»* є метафорою, яка спрощує розуміння складної лінгвістичної ідеї та покращує її запам'ятовуваність завдяки аналогії з гумористичним відтінком.

Застосування різноманітних лінгвостилістичних засобів, зацікавлення, налагодження контакту та спрощення складних мовознавчих ідей є визначальним чинником ефективності науково-популярної комунікації та реалізації її освітнього потенціалу для здобувачів освіти середнього і старшого шкільного віку. Варто наголосити, що представлені висновки є лише початковим етапом дослідження означеної проблематики, яка потребує подальшого, глибшого наукового осмислення шляхом аналізу ширшого кола науково-популярних текстів для виявлення та обґрунтування загальних і специфічних лінгвостилістичних стратегій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колінько О. Нон-фікшн як особливий феномен сучасної белетристики. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія.* 2016. № 24. С. 74–77.
2. Левкова А. Спільна мова. Як народжуються і живуть слова. Київ : Портал, 2020. 200 с.

Софія Кріль,
Тернопільський національний
педагогічний університет імені В. Гнатюка,
магістрантка факультету філології і журналістики
Науковий керівник:
д. пед. н., проф. **Наталія Грицак**

ПРАДАВНЄ МІФОЛОГІЧНЕ СВІТОБАЧЕННЯ У КНИЗІ «ЧАРІВНІ ІСТОТИ УКРАЇНСЬКОГО МІФУ. ДУХИ ПРИРОДИ» ДАРИ КОРНІЙ: ОСОБЛИВІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ УРОКУ

Міфи – це перша форма духовного життя первісного народу, і засіб розвитку духовної та соціальної духовної культури людини. У міфологічному світогляді минуле, теперішнє і майбутнє поділяються на правду й оману, добро й зло. У міфічній свідомості світовідчуття часу орієнтоване на минуле, тоді як майбутнє і сьогодення витісняють і зливаються з ним. Завдяки міфам, обрядам і святам люди оволоділи формами соціальної діяльності та соціалізували індивідів. [4, с. 38]. Давньоукраїнська мова містить відомості про первісний, донауковий світогляд наших предків. Такий світогляд учені називають «міфологією», оскільки міф – це фантастичні оповіді про виникнення світу, народження богів, появу людини на Землі, походження культури – вміння добувати вогонь, користуватися плугом, обробляти землю, пекти хліб, про взаємини людей і тварин та різноманітні чудеса [1, с. 6].